

2. Директивы ВКП(б) и постановления советского правительства о народном образовании за 1917-1947 гг. – М.-Л.: Издательство Академии педагогических наук РСФСР, 1947. – Вып. 1. – 320 с. – С. 120 – 127.
3. Директивы ВКП(б) и постановления советского правительства о народном образовании за 1917-1947 гг. – М.-Л.: Издательство Академии педагогических наук РСФСР, 1947. – Вып. 2. – 303 с. – С. 262 – 272.
4. Порадник по соціальному вихованню. - Х., 1922. – 136 с.
5. Сергієнко Д. Л. Ленінські принципи політехнічної освіти і трудового навчання в сільській загальноосвітній трудовій політехнічній школі УРСР /1917—1941/ на матеріалах сільської школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук / Сергієнко Дмитро Лаврович ; Київський пед. ін-т імені А.М. Горького. — К., 1970. — 101 с.
6. Сергієнко Д. Л. Ленінські принципи політехнічної освіти і трудового навчання в сільській загальноосвітній трудовій політехнічній школі УРСР /1917—1941/ на матеріалах сільської школи : дис. ... доктора пед. наук / Сергієнко Дмитро Лаврович ; Київський пед. ін-т імені О. М. Горького. – Рукопис. — К., 1970. — 234 с.
7. Сергієнко Д. Л. Перші кроки запровадження на Україні трудового політехнічного навчання в сільських школах (1917-1921) / Д. Л. Сергієнко. // Педагогіка: респ. наук.-метод. зб. — К., 1966. — Вип. 4. — С. 121-128.
8. Сергієнко Д. Л. Школа трудова, політехнічна / Д. Л. Сергієнко // Радянська освіта. — 1978. — № 17. — С. 3.
9. Сергієнко Дмитро Лаврович. – Відділ діловодства та архіву. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Ф. 1246, спр. зв. 1984 – ПВС – 76. – арк. 1 – 109.

Постюк Н.В. Розвиток сільської трудової політехнічної школи у 1917 -1925 рр. в Україні (за матеріалами науково-педагогічних праць Д. Л. Сергієнка)

Анотація. В статті висвітлено ідеї наукового доробку Д. Л. Сергієнка щодо розвитку сільської трудової політехнічної школи у 1917 -1925 рр. в Україні, а саме проаналізовано значення деяких документів, що стосувалися загальноосвітньої школи тих часів, а також форми організації політехнічного навчання. **Ключові слова:** трудова політехнічна школа, сільська школа, історія, трудове навчання, політехнічна освіта.

Постюк Н.В. Развитие сельской трудовой политехнической школы в 1917 – 1925 гг. в Украине (по материалам научно-педагогических работ Д.Л.Сергиенка)

Аннотация. В статье освещены идеи научного наследия Д. Л. Сергиенко по развитию сельской трудовой политехнической школы в 1917 -1925 гг. в Украине, а именно проанализировано значение некоторых документов, которые касались общеобразовательной школы тех времен, а также формы организации политехнического обучения. **Ключевые слова:** трудовая политехническая школа, сельская школа, история, трудовое обучение, политехническое образование.

Postoyuk N. The development of rural labor polytechnic school in Ukraine in 1917 -1925 (based on D. Sergienko's scientific and educational publications)

Annotation. The article deals with of D. L. Sergienko's ideas concerning the development of rural Labour Polytechnic School in 1917 -1925 in Ukraine. The importance of certain documents concerning secondary schools of those times, forms of polytechnic education have been analyzed. **Key words:** Labour Polytechnic School, rural school, history, labour training, polytechnic education.

ПРОНИКОВ О.К.,
Національний педагогічний університет
імені Т.Г.Шевченка,
м. Чернівці

УДК 371

ОПОРНІ СХЕМИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ “ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ” СТУДЕНТАМИ МАГІСТРАТУРИ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Постановка проблеми. Необхідність поглибленого вивчення педагогіки та психології, як наукової дисципліни для студентів магістратури факультету фізичного виховання, що готуються до практичної роботи у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації, є очевидною. Для магістрантів це одна з важливих професійних дисциплін. Адже знання основ педагогіки та психології майбутніми викладачами вищого навчального закладу, має непересічне значення для формування їх професіоналізму та підвищення рівня педагогічної майстерності.

Аналіз досліджень та публікацій. Аналіз публікацій у періодичних виданнях досліджуємої нами проблеми [1; 2; 3; 6] дозволяє стверджувати, що проблема підготовки магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах потребує подальшого удосконалення відповідно до вимог Болонського процесу. Організацію та зміст навчання магістрів необхідно здійснювати враховуючи накопичений вітчизняний досвід та традиції, а також застосовувати новітні педагогічні технології.

Мета дослідження. Розробити та систематизувати опорні схеми які сприяють покращенню якості підготовки студентів магістратури факультетів фізичного виховання педагогічних університетів до роботи викладачем вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Необхідною навчальною базою перед вивченням дисципліни “Педагогіка та психологія вищої школи” є курси загальної педагогіки та психології. Програма дисципліни

базується на таких розділах: об'єкт і предмет науки, методи наукових досліджень, категорії педагогіки, індивід і діяльність, пізнавальна сфера особистості, індивідуальні особливості особистості, міжособистісні стосунки, компоненти педагогічної системи, структура педагогічного процесу, педагогічні технології, виховання особистості і колективу.

До змісту курсу входять питання взаємозв'язку предмету з іншими дисциплінами психолого-педагогічного спрямування: об'єкт, предмет і методи дослідження у вищій школі; основні педагогічні категорії з урахуванням специфіки вищої освіти; структура, функції педагогічної системи, педагогічного процесу, педагогічної ситуації у ВНЗ; види цілей педагогічної системи вищої школи; характеристика педагогічних принципів; моделі змісту освіти; методи навчання і виховання у вищій школі; організаційні форми спільної діяльності викладача і студента; види і характеристики контролю у закладах вищої освіти; складові педагогічної майстерності викладача ВНЗ; види педагогічних інновацій у вищій школі; сутність проблеми оптимізації та шляхи її вирішення.

Вивчення курсу розраховано на 54 години, серед яких 10 годин лекційних занять і 12 годин практичних занять для магістрів денної форми навчання; 6 годин – лекцій і 4 години – практичних занять, для магістрів заочної форми навчання.

Завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» є: формування у магістрів умінь визначити характеристики педагогічного процесу, обґрунтувати вибір компонентів педагогічної системи (сукупності цілей, принципів, змісту, методів, засобів, форм діяльності), використовувати сучасні педагогічні технології, аналізувати виховне середовище навчального закладу. Виконання цих завдань забезпечується при виконанні студентами магістратури завдань з самостійної роботи і підготовки до практичних занять.

Якість засвоєння навчального матеріалу оцінюється за результатами поточної перевірки, підсумкової перевірки теоретичних та практичних знань при складанні семестрового заліку.

Курс з «Педагогіки та психології вищої школи» для студентів магістратури факультету фізичного виховання проводиться з використанням тестових завдань, які відповідають програмним вимогам дисципліни та мають професійну спрямованість. Вони є базовими для кваліфікаційної характеристики магістра і, зокрема, магістра фізичного виховання.

Метою проведення комплексної контрольної роботи з педагогіки та психології вищої школи є виявлення рівня знань та практичної підготовки студентів магістратури до роботи викладачем вищого навчального закладу.

Тестові завдання, запропоновані студентам, спрямовані на вияв рівня теоретичної та практичної підготовки майбутнього викладача до організації проведення навчально-виховної роботи у вищому навчальному закладі. Під час виконання тестових завдань студент повинен використовувати знання, отримані під час вивчення курсу педагогіки та психології вищої школи в Університеті, враховувати особливості роботи викладача вищого навчального закладу, а також використовувати досвід, отриманий ним під час проходження практики.

Варіанти тестових завдань включають питання навчальної програми з «Педагогіки та психології вищої школи».

Успішне виконання студентом комплексної контрольної роботи з педагогіки засвідчить його вміння:

- користуватись нормативними документами про вищу школу;
- творчо підходити до навчальної програми;
- впроваджувати в навчально-виховний процес, документи, проекти і концепції національної освіти;
- використовувати організаторські, дидактичні, перцептивні, комунікативні, дослідницькі, науково-пізнавальні здібності та усі види контролю під час роботи в школі;
- підвищувати рівень самоосвіти і самовиховання.

Весь курс розподілено на 2 змістових модулі:

Перший - Особливості педагогічного процесу у вищій школі (Теми: „Загальні основи педагогіки вищої школі”, „Дидактичні основи педагогічного процесу у вищій школі”, „Інновації в системі вищої педагогічної освіти. Наукові та організаційно-методичні засади виховного процесу у вищій школі”, „Болонський процес - Європейська інтеграція систем вищої школи”);

Другий - Психологія вищої школи (Теми: „Загальні поняття психології вищої школи”, „Психологічні засади навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах”, „Діяльність та її психологічна структура”, „Управління процесом її формування. Психолого-педагогічні особливості діяльності викладача”).

Типовими завданнями діяльності при вивченні першого модуля „Особливості педагогічного процесу у вищій школі” є: ознайомлення студентів з метою та завданнями навчальної дисципліни; розгляд структурних елементів науково-дослідної роботи; ознайомлення з теорією та практикою організації навчально-виховного процесу у вищій школі.

Вирішення цих завдань забезпечує формування умінь:

- надавати визначення мети та завдання предмету;
- аналізувати різні види педагогічних систем;
- визначити характеристики педагогічного процесу, критерії оптимальності і обмеження;
- обґрунтувати вибір компонентів педагогічної системи (сукупності цілей, принципів, змісту, методів, засобів, форм діяльності);
- використовувати сучасні педагогічні технології;
- розробляти план та програму у відповідності до предмету, мети та завданням.

При вивченні другого модуля „Психологія вищої школи” студенти отримують знання та вміння;

- надавати визначення мети та завдання предмету;
 - аналізувати різні види психологічних систем;
 - обґрунтовувати вибір компонентів психологічної системи (сукупності цілей, принципів, змісту, методів, засобів, форм діяльності);
 - використовувати сучасні технології психологічних досліджень;
 - аналізувати психологічне середовище навчального закладу;
- Вирішувати вище зазначені завдання допомагають застосовані нами опорні схеми.

Контроль результатів учбово-пізнавальної діяльності студентів
(Опорна схема і основні поняття):

Педагогічний контроль	<ul style="list-style-type: none"> - керівництво і управління навчальною діяльністю студентів, що реалізує у процесі навчання зворотній зв'язок; - порівняння, звіряння результату з еталонними вимогами, стандартами.
------------------------------	--

Перевірка (процес контролю) - процес встановлення успіхів і утруднень в оволодінні ЗУН, розвитку, досягненні цілей.

Облік (документальна фіксація) - фіксування і приведення в систему даних перевірки, що дає уявлення про динаміку і повноту процесу оволодіння знаннями і розвитку студентів.

Оцінка (кількісний і якісний аналіз результатів навчання) - показник ступеня вірності і точності виконання завдань, самостійності і активності студента.

Оцінка (кількісне вираження оцінки) - результат оцінного судження викладача, виражений у балах по офіційно прийнятій шкалі.

Система контролю у навчальному процесі

I. Мета	діагноз (виявлення вихідного рівня знань і умінь); констатація (виявлення досягнутого рівня ЗУН); прогноз (чого можна домогтися?) для подальшої роботи.
II. Зміст	диференційований, пооб'єктний, поаспектний (засвоєння матеріалу, сформованість ЗУН по рівнях: розпознавання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка); комплексний (сформованість умінь); монодисциплінарний (наприклад, залік або іспит); междисциплінарний (наприклад, контрольна робота, залік, іспит).
III. Функції	контролююча (зворотний зв'язок і урахування результатів) навчальна, керуюча (формування навичок і умінь, коригування, профілактика і попередження "прогалин", удосконалення); розвиваюча (розвиток пам'яті, уваги, мови, мислення, мотивації, інтересу до предмета, творчості); виховуюча (дисциплінованість, організованість, працьовитість і т.д.); прогностично-методична (оцінка викладачем результатів праці, застосування методичних підходів, визначення перспектив навчання).
IV. Принципи (вимоги до контролю)	індивідуальний характер; систематичність; об'єктивність; відкритість (гласність); дієвість (результативність); валідність (адекватність і об'ємність); надійність (достовірність).
V. Види	межсесійний: попередній (вступний), поточний, періодичний, тематичний; підсумковий (у тому числі семестровий).
VI. Методи	усної перевірки; письмової перевірки; графічної перевірки; практичної перевірки; програмованої перевірки (без машинний, машинний).
VII. Форми	індивідуальний, індивідуально-груповий; фронтальний; самоконтроль, взаємоконтроль; рейтинговий.

Методи контролю - засоби діагностичної взаємодії викладача і студентів, що забезпечують зворотній зв'язок у процесі навчання з метою одержання даних про успішність навчання.

Поточний контроль - здійснюється на практичних, лабораторних і семінарських заняттях і має мету перевірити рівень підготовленості студентів по визначених розділах (темах) програми, а також по виконанню конкретних завдань.

Колоквіум - форма періодичної або тематичної перевірки та оцінки знань і умінь студентів, мобілізація на поглиблене вивчення головних тем або розділів курсу.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначеному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його етапах.

Залік - форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі результатів виконання ними завдань на практичних, лабораторних і семінарських заняттях.

Іспит - одна з основних форм підсумкового контролю рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних умінь і навичок.

Критерії оцінки - положення, урахування яких є обов'язковим при виставленні оцінки (характер засвоєння, якість знання, ступінь оволодіння засобами діяльності і досвідом творчої діяльності, якість виконання).

Висновки. Багаторічна робота із студентами дозволяє зробити висновки про те, що використання сучасних педагогічних технологій в процесі підготовки магістрів на факультетах фізичного виховання

Тест	сукупність завдань, випробуваних на основі наукових критеріїв для педагогічного виміру; достатньо стислий, стандартизований іспит, що дозволяє за порівняно короткі проміжки часу оцінити результати навчання, ступінь і якість досягнення кожним студентом цілей навчання.
-------------	--

педагогічних університетів під час вивчення курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» сприяє якості підготовки майбутніх фахівців. Проблема потребує подальшого вивчення та удосконалення педагогічними ВНЗ.

Література

1. Андрущенко В.П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика / Андрущенко В.П. // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми. Прогноз: Монографія / За ред. В.Г.Кременя. – К.: Наукова думка, 2003.–346 с.
2. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту./ Андрущенко В.П. - К.; Знання України, 2008. – 819 с.
3. Проніков О.К. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ– початок ХХІ ст.) : монографія / О.К.Проніков. Ніжин, Аспект-Поліграф., 2012. - 275 С.
4. Проніков О.К. Передумови підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах України, визначені нормативними документами / Проніков О.К. // Педагогічний альманах. Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради : Збірник наукових праць., Херсон, 2012. - Випуск 14. - С.294-299.
5. Проніков О.К. Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вітчизняній педагогічній літературі. / Проніков О.К. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. - Випуск № 98. Т. 1. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2012. – № 98. – С.208-211.
6. Проніков О.К. Використання опорних схем в курсі «Педагогіки» при підготовці магістрів. / Проніков О.К., Гавриленко Т.Л. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. - Випуск № 86. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2011. – № 86. – С. 423 – 425.

Проніков О.К. Опорні схеми в процесі вивчення курсу «Педагогіка і психологія вищої школи» студентами магістратури факультету фізичного виховання

Анотація. У статті проаналізовано опорні схеми які використовуються під час вивчення курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» студентами магістратури факультету фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Розглядаються питання їх теоретичної та методичної підготовки до роботи викладачем вищого навчального закладу. **Ключові слова:** педагогіка, психологія, викладач, опорні схеми.

Проніков А.К. Опорные схемы в процессе изучения курса «Педагогика и психология высшей школы» студентами магистратуры факультета физического воспитания

Аннотация. В статье проанализированы опорные схемы которые используются во время изучения курса «Педагогика и психология высшей школы» студентами магистратуры факультета физического воспитания Черниговского национального педагогического университета имени Т.Г.Шевченко. Рассматриваются вопросы их теоретической и методической подготовки к работе преподавателем высшего учебного заведения. **Ключевые слова:** педагогика, психология, преподаватель, опорные схемы.

Pronikov O. Supporting schemes in the process of course study "Education and Psychology of High School" by Master students of Physical Education Faculty

Annotation. The paper analyzes the basic scheme used during the study course "Pedagogy and Psychology of High School" students of Master of the Faculty of Physical Education of Chernihiv National Pedagogical University named after Taras Shevchenko. The questions of theoretical and methodological training to work as a teacher of higher education. **Key words:** pedagogy, psychology, teacher, basic scheme.

ПРОНІКОВ О.К.,
Національний педагогічний університет
імені Т.Г.Шевченка,
м. Чернігів

УДК 37.091.12:796 (043.3)

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНСЬКОЇ РСР У 50-60 РР. ХХ СТ.**

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти поставили нові вимоги до методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах України у ХХІ ст. Вона має бути різноманітною, нести гуманістичні цінності, використовувати нові технології навчання, бути всеохоплюючою та інформатизаційною, забезпечувати саморозвиток особистості. Однією з умов здійснення цих завдань є використання досвіду організації підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах Української РСР у 50 – 60 рр. ХХ ст.

Аналіз досліджень та публікацій. В історико-педагогічній літературі є публікації в яких розглядаються окремі проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах України у 50 – 60 рр. ХХ ст. Нами вперше робиться спроба у певній системі проаналізувати організацію цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Зростання контингенту учнів загострило проблему забезпечення загальноосвітніх шкіл Української РСР учителями, і, зокрема, фізичної культури. Згідно з поданими республікою до Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР пропозиціями, в серпні 1965 р. для вищих педагогічних навчальних закладів УРСР було встановлено план прийому в загальному обсязі 836,5 тис., в тому числі на денні відділи – 370,3 тис. (Див. табл. 1.1) [3, 16, 18].

Таблиця 1.1

Завдання прийому до педагогічних ВНЗ УРСР на 1965 рік

Республіка	Всього	в тому числі – за формою навчання					
		денна	%	вечірня	%	заочна	%
УРСР	122630	52990	43	20540	17	49100	40

Важливо зазначити, що у другій половині 60-х років ХХ століття в системі освіти Української РСР відбувалися серйозні кількісні та якісні зміни. На початок 1965-1966 навчального року в республіці працювало 35405 загальноосвітніх, 682 середні спеціальних навчальних заклади, 132 вищих навчальних заклади, 754 професійно-технічних училища [3, 148]. Тривав процес укрупнення педагогічних закладів і реорганізації інститутів, які не мали належної матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу. У зв'язку з ліквідацією вчительських інститутів мережа педагогічних навчальних закладів СРСР до 1970 р. скоротилася на 148 одиниць у порівнянні з 1945 р. і на 40 – з 1960 р. [6, 117].

Аналіз архівних документів дозволяє стверджувати про пошук створення оптимальної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Так, наказом Міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР в 1965 році було поставлено завдання обґрунтувати темпи зростання кількості спеціалістів з вищою і середньою спеціальною освітою в Українській РСР на 1966-1970 н.р., враховуючи: раціональне співвідношення у підготовці спеціалістів з відривом та без відриву від виробництва; заходи з підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою та середньою спеціальною освітою та пропозиції щодо розширення спеціалізацій; раціональне розміщення підготовки спеціалістів за економічними районами та укріплення матеріально-технічної бази вузів [3, 20-21].

Таким чином, починаючи з 1965 р. в країні істотно змінюється співвідношення педагогічних працівників, підготовлених за різними формами навчання на основі надання переваги денній формі навчання.

Безперечним є той факт, що на розвиток методичної підготовки фахівців фізичного виховання позитивно вплинуло прийняття Постанови Міністерства освіти УРСР про «Стан та заходи по покращенню підготовки учителів для загальноосвітніх шкіл УРСР» (1965 р.). Аналіз цього документу засвідчує, що для вдосконалення якості підготовки майбутніх учителів пропонувалися такі заходи:

- перегляд мережі факультетів фізичного виховання з метою їх укріплення та раціонального розміщення;
- удосконалення навчальних планів, встановлення оптимального співвідношення між профільюючими і непрофільними дисциплінами;
- налагодження педагогічної практики студентів, скорочення терміну її проведення у зв'язку з тим, що випускники діставали дипломи лише після 1 року практичної роботи в школі [3, 28, 30].

Даний перелік засвідчує спробу врівноваження когнітивного та діяльнісного компонентів досліджуваного напрямку підготовки.